

II. STUDII, ARTICOLE, OPINII

ESTE POSIBILĂ REVIZUIREA HOTĂRĂRILOR JUDECĂTORULUI DE CAMERĂ PRELIMINARĂ DATE ÎN SOLUȚIONAREA PLÂNGERILOR ÎMPOTRIVA ORDONANȚELOR DE NETRIMITERE ÎN JUDECATĂ?

Viorel PAȘCA

ABSTRACT

"Is the Preliminary Chamber Judge's judgment on the complaint against the decision to drop charges subjected to revision?"

In this article the author tackles the problem of the admissibility of revision of the judgement on the complaint against the decision to drop charges, according to art. 341 ("Complaint resolution by the Preliminary Chamber Judge") from the Penal Procedure Code of Romania.

The structure and contents of the article reveal commentaries on the qualified judicial body to settle such a request, the judgement that is about to be rendered and the susceptibility of ordinary means of appeal.

In closing, the author answers questions raised and commented upon in the contents of the article, and also specifies on the the rulings of the Preliminary Chamber Judge.

Keywords: judgement revision; Preliminary Chamber Judge; appeal resolution; the decision to drop charges; rulings of the Preliminary Chamber Judge.

În practica unor instanțe s-a pus problema dacă este admisibilă revizuirea hotărârilor pronunțate în soluționarea plângerilor împotriva ordonanțelor de netrimitere în judecată conform art. 341 C. pr. pen.^[1]

Problema în cauză necesită răspuns la trei întrebări, după cum urmează:

1. În cazul în care se formulează o cerere de revizuire împotriva unei încheieri pronunțate de către judecătorul de cameră preliminară, conform art. 341 C. pr. pen., care este organul judiciar competent să soluționeze o astfel de cerere, respectiv judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată;

2. Ce hotărâre judecătorească urmează a fi pronunțată: o încheiere, asemenea procedurii inițiale sau o sentință, astfel cum se pronunță în calea de atac a revizuirii;

3. De asemenea, este necesar a se lămuri dacă hotărârea pronunțată, într-o asemenea speță, este susceptibilă de a fi supusă unei căi ordinare de atac.

Înainte de a răspunde acestor întrebări, trebuie să facem câteva observații privind natura juridică a căii de atac a revizuirii și asupra hotărârii prin care judecătorul de cameră preliminară soluționează plângerea împotriva ordonanțelor procurorului de netrimiteră în judecată.

Revizuirea este caracterizată ca fiind acea cale extraordinară de atac de fapt și de retractare prin care erorile judiciare strecurate în hotărâri judecătorești definitive, rezultat al necunoașterii de către instanța de judecată a unor fapte sau împrejurări care, dacă ar fi fost cunoscute, ar fi dat un alt curs procesului penal, sau a săvârșirii unei infracțiuni de mărturie mincinoasă de către persoane care îndeplinesc calități ce le permit depunerea de mărturii care pot servi în mod singular la soluționarea cauzei, sau al descoperirii caracterului mincinos al unui înscris ce a servit ca bază pentru pronunțarea unei hotărâri, sau al săvârșirii unei fapte ilicite de către membrii completului de judecată, de către procuror ori de către persoana care a efectuat acte de cercetare penală sau a existenței a două sau mai multe hotărâri judecătorești definitive ce nu se pot concilia, situații care pun în discuție raportul dintre principiul autorității de lucru judecat și principiul legalității și aflării adevărului.

Art. 458 C. pr. pen. prevede că este competentă să judece cererea de revizuire instanța care a judecat cauza în primă instanță, or judecătorul de cameră preliminară nu face o judecată în primă instanță, prevederile procedurale referitoare la soluționarea plângerilor împotriva ordonanțelor de netrimiteră în judecată fiind diferite de cele care reglementează judecata în primă instanță.

Soluționarea de către judecătorul de cameră preliminară a plângerii împotriva ordonanțelor de clasare sau renunțare la urmărirea penală nu are caracterul unei judecăți pe fondul cauzei, ci constituie un mijloc procedural prin care se realizează un examen al ordonanței procurorului, atacate sub aspectul legalității și temeiniciei acesteia, soluțiile pe care judecătorul de cameră preliminară le poate dispune cu privire la admisibilitatea plângerii, diferind după cum în cauză a fost sau nu pusă în mișcare acțiunea penală.

În cauzele în care nu s-a dispus punerea în mișcare a acțiunii penale, în conformitate cu prevederile art. 341 alin. (6) C. pr. pen., judecătorul de cameră preliminară poate dispune una dintre următoarele soluții:

- a) respinge plângerea, ca tardivă sau inadmisibilă ori, după caz, ca nefondată;*
- b) admite plângerea, desființează soluția atacată și trimite motivat cauza la procuror pentru a începe sau pentru a completa urmărirea penală ori, după caz, pentru a pune în mișcare acțiunea penală și a completa urmărirea penală;*
- c) admite plângerea și schimbă temeiul de drept al soluției de clasare atacate, dacă prin aceasta nu se creează o situație mai grea pentru persoana care a făcut plângerea.*

În cauzele în care s-a dispus punerea în mișcare a acțiunii penale, judecătorul de cameră preliminară în conformitate cu prevederile art. 341 alin. (7) C. pr. pen. dispune:

1. respinge plângerea ca tardivă sau inadmisibilă;

2. verifică legalitatea administrării probelor și a efectuării urmăririi penale, exclude probele nelegal administrate ori, după caz, sancționează, potrivit art. 280-282, actele de urmărire penală efectuate cu încălcarea legii și:

a) respinge plângerea ca nefondată;

b) admite plângerea, desființează soluția atacată și trimite motivat cauza la procuror pentru a completa urmărirea penală;

c) admite plângerea, desființează soluția atacată și dispune începerea judecății cu privire la faptele și persoanele pentru care, în cursul cercetării penale, a fost pusă în mișcare acțiunea penală, când probele legal administrate sunt suficiente, trimițând dosarul spre repartizare aleatorie;

d) admite plângerea și schimbă temeiul de drept al soluției de clasare atacate, dacă prin aceasta nu se creează o situație mai grea pentru persoana care a făcut plângerea.

Conform art. 341 alin. (8) C. pr. pen., încheierea prin care s-a pronunțat una dintre soluțiile prevăzute la alin. (6) și la alin. (7) pct. 1, pct. 2 lit. a), b) și d) este definitivă.

A admite că încheierile definitive ale judecătorului de cameră preliminară ar putea fi atacate pe calea revizuirii ar însemna că și încheierile prin care acesta a dispus trimiterea motivată a cauzei la procuror pentru a începe sau pentru a completa urmărirea penală ori, după caz, pentru a pune în mișcare acțiunea penală și a completa urmărirea penală, sunt supuse revizuirii, ceea ce evident ar duce la tergiversarea nejustificată a cauzei.

Observăm că, în niciuna dintre situațiile amintite, judecătorul nu administrează probe și nu procedează la o soluționare a fondului cauzei.

Pronunțându-se asupra constituționalității prevederilor art. 341 alin. (8) C. pr. pen., Curtea Constituțională a statuat că încheierea prin care s-a pronunțat una dintre soluțiile prevăzute la alin. (6) și la alin. (7) pct. 1, pct. 2 lit. a), b) și d) este definitivă și nu este de natură a afecta constituționalitatea prevederilor invocate, deoarece stabilirea competenței instanțelor judecătorești și instituirea regulilor de desfășurare a procesului, deci și reglementarea căilor de atac, constituie atributul exclusiv al legiuitorului.

Astfel, atât art. 129, cât și art. 126 alin. (2) din Constituție fac referire la „condițiile legii” atunci când reglementează exercitarea căilor de atac, competența instanțelor judecătorești și procedura de judecată urmând a fi prevăzute „numai prin lege”. Nicio prevedere a Legii fundamentale și a actelor normative internaționale invocate de autorii excepției nu reglementează dreptul la exercitarea căilor de atac în orice cauză.

Eliminarea căilor de atac în această materie este justificată de caracterul special al procedurii instituite de prevederile art. 340 și art. 341 C. pr. pen., legiuitorul urmărind să asigure celeritatea procedurii și obținerea în mod rapid a unei hotărâri definitive prin care să fie exercitat controlul judiciar cu privire la soluția procurorului.^[2]

Încheierea judecătorului de cameră preliminară, deși definitivă, nu are autoritate de lucru judecat, art. 341 C. pr. pen., neconținând o prevedere de natura celei cuprinse în art. 278¹ alin. (11) din vechiul Cod de procedură penală în sensul că persoana în privința căreia judecătorul, prin hotărâre definitivă, a decis că nu este cazul să se înceapă ori să se redeschidă urmărirea penală nu mai poate fi urmărită pentru aceeași faptă, afară de cazul când s-au descoperit fapte sau împrejurări noi ce nu au fost cunoscute de organul de urmărire penală.

De altfel, pronunțându-se prin soluționarea recursului în interesul legii asupra admisibilității revizuirii hotărârilor pronunțate în temeiul art. 278¹ din Codul de procedură penală anterior privind plângerile împotriva soluțiilor de netrimitere în judecată, Înalta Curte de Casație și Justiție a decis că, în raport cu soluțiile ce puteau fi pronunțate în temeiul art. 278¹ alin. (8) lit. a) și b) din Codul de procedură penală de către judecătorul care examina plângerea împotriva rezoluțiilor sau ordonanțelor procurorului de netrimitere în judecată, nu se poate considera că într-o astfel de etapă procesuală s-ar rezolva fondul cauzei, deoarece niciuna dintre aceste soluții nu implica stabilirea existenței faptei și a vinovăției în accepțiunea prevederilor art. 345 din Codul de procedură penală, respectiv prin condamnarea, achitarea inculpatului sau încetarea procesului penal.

Pe de altă parte, cât timp prin lege nu era reglementată posibilitatea extinderii exercitării căii extraordinare de atac a revizuirii și împotriva hotărârilor judecătorești pronunțate în soluționarea plângerilor formulate în temeiul art. 278¹ din Codul de procedură penală, o atare cale de atac nu era admisibilă, întrucât în situația contrară s-ar fi contravenit principiului instituit prin art. 129 din Constituția României, potrivit căruia „împotriva hotărârilor judecătorești, părțile [...] pot exercita căile de atac, în condițiile legii”.^[3]

Considerentele hotărârii amintite sunt valabile și în contextul actualului Cod de procedură penală.

Pe cale de consecință, descoperirea unor împrejurări dintre cele prevăzute în art. 341 C. pr. pen. justifică doar infirmarea ordonanțelor de netrimitere în judecată de către procurorul ierarhic superior.

1. Pe cale de consecință, considerăm că formularea unei cereri de revizuire împotriva încheierii judecătorului de cameră preliminară trebuie respinsă ca inadmisibilă.

2. Dacă s-ar formula totuși asemenea cerere, deoarece revizuirea este o cale de retractare care se adresează aceleiași instanțe care a pronunțat hotărârea ce se cere

revizuită, considerăm că este competent să soluționeze o astfel de cerere judecătorească de cameră preliminară care se pronunță prin încheiere. Instanța de judecată nu poate fi investită prin cererea de revizuire a unei hotărâri pronunțate de judecătorească de cameră preliminară.

3. Încheierea pronunțată, într-o asemenea speță, nu este susceptibilă de a fi supusă niciunei căi ordinare de atac, încheierile judecătorești de cameră preliminară fiind definitive.

[1] Î.C.C.J., Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, dosar nr. 523/1/2015.

[2] C.C., dec. nr. 599/2014, M. Of. nr. 886/05.12.2014.

[3] Î.C.C.J., dec. nr. 17/2007, M. Of. nr. 542/17.07.2008.